

Komentář Odborného panelu (SCOPUS)

FODR: 6.5 Other Humanities and the Arts

Komentář vypracoval: doc. Martin Nitsche, Ph.D.

Datum zpracování: 30. srpna 2023

Bibliometrii vytvořenou na základě databáze Scopus, resp. citačního indexu SJR, považuji za relevantnější než tu vytvořenou na bázi Web of Sciences, přesto i v ní dochází k zásadním zkreslením informací pro účely hodnocení vědy v oborech 6.5, pokud je za rozhodující kritérium považován první decil výsledků (viz dále). Tato zkreslení, podle mého názoru, neumožňují smysluplné využití bibliometrie v oblasti 6.5, neboť je v ní (ve WoS i Scopusu) upozaděno vlastní jádro této oblasti (tedy humanitní vědy) ve prospěch okrajových výsledků spíše v technických a přírodních vědách.

U sub-fordu 6.5 je nutné nejprve probrat, o jaké oborové skupině vlastně mluvíme. Skupina je nazvána "Other humanities and the arts" a definována doplněním "humanities, multidisciplinary". To je však velmi všeobecné a ke zpřesnění může dojít mimo jiné určením databáze oborových časopisů. Výběr časopisů v databázi Scopus za rok 2021 obsahuje 572 časopiseckých titulů (za rok 2020 to bylo 544). To umožňuje zahrnout vedle kulturologie a studií konkrétních kultur (např. slavistika, anglo-americká studia etc.), na něž se ve výběru zaměřuje databáze Web of Science, zahrnout i časopisy na pomezí psychologie, biologie, architektury, etiky apod., které více postihují inter a transdisciplinaritu oblasti 6.5. Celkově lze konstatovat, že ve srovnání s ostatními sub-fordy skupiny 6, je oblast 6.5 ještě velmi mladá a celosvětově neustálená, protože metodologický důraz na inter a transdisciplinaritu je také relativně současným jevem. Význam textů z této oblasti však bude nepochybně narůstat, a proto by bylo vhodné věnovat pozornost přesnější oborové definici jejích výsledků.

Ke zkreslení bibliometrického hodnocení výzkumných organizací dochází v oblasti 6.5, podobně jako u ostatních humanitních oborů fordru 6, v prvním decilu. A pokud se za kritérium hodnocení kvality VO a rozhodující faktor přerozdělování finančních prostředků považuje právě první decil, ukazuje se hodnocení v modulu 2 podle databáze Scopus stejně *nepoužitelné* jako v případě databáze WoS. V prvním decilu se totiž fakticky nesetkáváme s texty zařaditelnými do humanitních věd (pojímaných multi/inter/transdisciplinárně). Do prvního decilu se řadí především výsledky přírodních a technických věd, které vykazují nějakou míru přesahu (více či méně vnějšího, přilepeného) k humanitně-vědním tématům, ale rozhodně nepatří k humanitním vědám. V časopisech přírodních a technických věd panují jiné citační zvyklosti a časopisy z těchto oborů proto dosahují vyšších SJR a zabírají tak první decil i v případě doplněné vazby k subfordu 6.5. Časopisy, které odpovídají definici mezioborové humanitní disciplíny, jsou znevýhodněny méně rozvinutou praxí citování v humanitních vědách a obvykle se (ty nejlepší) umísťují na hranici prvního a druhého kvartilu. V prvním decilu se tak převážně objevují studie, které primárně nepatří do humanitních věd, ale spíše do oblastí 4.5 Other agricultural sciences, 2.11 Other engineering and technologies či 5.9 Other social sciences. Pokud se podíváme na témata výsledků z prvního decilu (1410 výsledků za roky 2017-2021), lze konstatovat, že naprostá většina z nich

vlastně do oblasti 6.5 nepatří. Samozřejmě nemohu posuzovat úplné texty, ale podle názvů (které jsou dostatečně výstižné) je přesah do humanitních věd minimální a vykazání kategorie 6.5 je u nich tematicky jen okrajové (a uvedené zřejmě k podpoře dosahu studií). Podobně i výsledky v indexovaných sbornících (celkem 300 za roky 2016-21) obsahují většinu výsledků, které k multidisciplinárním humanitním vědám vlastně nepatří.

Tím, že je bibliometrické hodnocení výzkumných organizací postavené převážně na prvním decilu, dochází k zásadnímu zkreslení statistiky a vlastně k zásadnímu nedocení vlastní inter a transdisciplinární práce v oblasti humanitních věd. Ačkoli tedy stav oborové skupiny vyznívá podle bibliometrie excelentně (i ve srovnání se světem) – v rozmezí 2016-21 50% výsledků v prvním decilu (zde ovšem dochází v roce 2021 k výraznému poklesu na 26%) a 82% v prvním kvartilu – jde fakticky o zprávu o jiné oborové skupině. Ta ve členění fordů neexistuje, ale mohla by být nazvána “přírodní a technické vědy s okrajovým přesahem do humanitní oblasti”. O profilu vlastních inter a transdisciplinárně zaměřených věd, které se přitom v ČR provozují, se v bibliometrické zprávě podle Scopusu vlastně nic nedozvíme. (Z toho důvodu ani nemá smysl detailněji zodpovídat otázky uvedené v osnově oborového komentáře.)